

NAŠ GLAS

hp **DRUGA**
PREHRAMBENA INDUSTRIJA n.s.o. PORTOROŽ

INTERNA IZDAJA

«Naš glas» izdaja delovna organizacija HP DRUGA, Portorož. List urejuje uredniški odbor skladno s predpisi. Predsednik uredniškega odbora Sonja POZAR. Odgovorna in glavna urednica Albina SKAPIN. Tiska Železniška tiskarna Ljubljana 1979, v nakladi 2500 izvodov. List dobijo člani kolektiva brezplačno.

LETO XXI

PORTOROŽ, MAJ 1979

ŠTEVILKA 2

1. maj — delovni praznik

Bilo je 1. maja leta 18876 v Čikagu. Zgodovinski dogodek za delavski razred in vse delovne ljudi celega sveta, ko je 40.000 delavcev odločno stopilo na ulice in demonstriralo za simbolične tri osmice: 8 ur dela, 8 ur odmora, 8 ur kulture, izobraževanja...

Pri tem je prišlo do napada na »štrajkaše« — policija je ubila 6, ranila 50 ljudi. Veliko delavcev je bilo zajetih, voditelji upornih delavcev so bili postavljeni pred sodišče — sodišče, ki je hotelo dokazati, da človek nima pravice do tistega, kar je edino človeško: življenje vredno človeka.

Delavci so bili premagani, zgodovinski čas, da se izkoriščevalci vseh vrst umaknejo še ni napočil... Pozabiti pa ni bilo mo-

goče. Delavsko gibanje se je počasi, a vendar odločno razvijalo, krepilo.

Prvi kongres Druge internacionale leta 1889 je sklenil, da se 1. maja vršijo delavske manifestacije v spomin na čikaške dogodke. Kot epidemija se je ta sklep širil in sprejemali so ga teptani narodi po celem svetu.

1. maj je dobival vse obširnejši pomen, delavcem je predstavljal začetek konca kapitalistovega izkoriščanja.

Zatiralci delavskega razreda so zelo dobro poznali bistvo 1. maja. Kot pesek v oči so hoteli najprej spremeniti pomen delavskega praznika, češ naj se ne bi vršile delavske manifestacije, naj bi se praznovalo na dan nedelje —

skratka, 1. maj naj bi zgubil svoj politični pomen, naj bi nehal biti vse trdnejša volja delavskega razreda v graditvi življenja, življenja v miru, razumevanju in napredku.

Po zmagi prve socialistične oktobrske revolucije v takratni Rusiji prvomajske proslave dobivajo še večji pomen.

Pri nas so 1. maj praznovali prvič leta 1890, kmalu po kongresu Druge internacionale. Najprej so ga praznovali slovenski in hrvaški narodi, ki so tudi svoje zahteve simbolizirali s temi osmicami, v Bosni leta 1906, Makedoniji leta 1909. Proslave niso več prenehale, čeprav so demonstranti bili preganjani, policija je terorizirala, pobijala... izmučeni na-

rodi s KPJ na čelu niso več klonili, 1. maj je ostal simbol borbenosti za boljši jutri!

Naš letošnji 1. maj bo še posebno svečan, delavski — saj bomo praznovali 60-letnico prvega kongresa KPJ, 60-letnico ustanovitve SKOJ in združitve revolucionarnih sindikatov.

Naše proslave bodo svobodne, naše poti so trdno začrtane — naša moč je v temeljih enakopravnosti, solidarnosti — socialističnemu samoupravljanju!

Naše današnje življenje je splet dolgih krvavih bitk naše revolucije, naše NOB, naših letošnjih jubilejantov na čelu s tovaršem Titom in tega ne bomo pozabili, še naprej bomo ponosno zrl v preteklost in z zaupanjem stopali v prihodnost. DM

15 let TOZD Gosad

Na slavnostni seji ob 15-letnici HP DROGE v Središču in ob njihovem krajevnem prazniku je imel govor direktor TOZD Gosad, Martin Habjanič. V začetku svojega govora je tov. Habjanič dejal:

»Ponosni smo, da je za nami 15 let uspešnega dela. HP Droga Portorož je pred 15 leti ustanovila skupnost za odkup zdravih zelišč, gob in gozdnih sadežev. Že v samem začetku je Droga organizirala odkup z namenom, da si zagotovi določene surovine za predelavo in proizvodnjo začimb, čajev in blaga za izvoz, ki je bil potreben za pridobivanje deviz, predvsem pa za pokrivanje uvoza nekaterih surovin (začimbe, čajev, kava), ki se pri nas ne morejo proizvajati.«

Tako je začel svoj slavnostni govor na osrednji proslavi, ki se je pričela pred spomenikom borcev v Središču ob Dravi. Proslava so se udeležili prebivalci krajevne skupnosti in delavci našega tozda. Delavci tozda smo pripravili razstavo, na kateri je bila prikazana dejavnost po obdobjih od začetka ter sedanji razvoj tozda. Razstava se je delila na dva dela, torej odkupna dejavnost in proizvodnja novega obrata. Razstavo smo popestrili z degustacijo čajev in kave. Največje pozornosti so bili deležni naši novi izdelki, predvsem gotove omake in zdravi zelišča. Zaključek proslave je bil v novem gasilskem domu.

ZAKAJ PRAZNUJEJO PRAV V APRILU PREBIVALCI SREDIŠČA OB DRAVI SVOJ KRAJEVNI PRAZNIK

V začetku leta 1942 so bili zaradi izdaje na območju Središča in okolice odkriti in zaprti številni aktivisti OF. Po mučenjih je bila večina teh ustrelenih v mariborskih zaporih, dne 11. aprila 1942. Razvito napredno gibanje na območju Središča je bilo tudi nacističnemu okupatorju povod, da je takoj v začetku udaril z vso silo, saj je bilo kar 148 ljudi

izseljenih. Središče je dalo 56 aktivnih borcev, 69 jih je padlo v boju. Na območju Središča niso bili dani pogoji za oborožen boj proti okupatorju, možno je bilo le strogo ilegalno delo. V Središču je bila takrat »tromeja« nacističnega Reicha, fašistične Madžarske in tkim. ustaške NDH. Tu je bil sedež gestapa, žandarmerije, graničarskih enot in carine. Bilo je tudi domačih izdajalcev. Aktivisti so morali biti previdni pri prevažanju kurirjev čez Dravo in pri pomoči svojcem izseljenih družin.

Leta 1944 je Rado Pušenjak organiziral na območju Središča vaški odbor OF.

Po osvoboditvi je tudi v Središču in okolici močno zavel duh novega časa, ki ga je prinesel razvoj samoupravne socialistične družbe. To se je odražalo na kulturno-prosvetnem, družbeno-političnem in ekonomskem področju. Krajanje Središča in okolice tudi danes pošteno sodelujejo na vseh področjih družbenopolitičnega življenja, razvijajo kulturno-prosvetno društveno dejavnost. Enako dejavni pa so tudi v kmetijstvu in na drugih področjih. Vse to je tudi pogoj za naš boljši in lepši jutrišnji dan.

Središčani so ponosni na svojo preteklost, ki sega daleč nazaj v zgodovino, saj ima Središče ob Dravi grb z letnico 1433, ponosni so na svoj trg, na svojo tradicijo in ne nazadnje na napredno pričanje krajanov v preteklosti in sedanjosti.

Tako je rekel Martin Habjanič na koncu svojega govora: »Trenutno imamo velike težave zaradi prehoda iz obrtne proizvodnje (pakiranje) v industrijsko proizvodnjo, ki zahteva usposobitev nas vseh. Vzgojiti in usposobiti se moramo tako strokovno, kot družbeno-politično, da bomo kos nadaljnjim nalogam, ki stojijo pred nami. Pri tem pričakujemo pomoč občine, krajanov krajevne skupnosti in posebej strokovnih služb HP Droge Portorož.«

Danica Krajnc

Poslovna enota Vrhnika

Vodja poslovne enote Vrhnika, ki spada pod tozda Gosad je Staša Pretnar.

V tej poslovni enoti je sedaj zaposlenih 38 delavcev, nosi pa ime »JELKA«.

Razvoj »Jelke« se je začel leta 1948, ko je sedem delavcev začelo delati eterična olja (jelkino, smrekovo in nato še brinjevo olje) kuhali pa so tudi brinjevec. Po letu 1958 pa so nastopile težave. Tedaj so se po več dogovarjanjih z raznimi delovnimi organizacijami, odločili, da se združijo z »Gosadom«. Od tedaj so se menjavali uspehi z neuspehi. Zadnji uspeh, katerega naj bi dosegla ta poslovna enota je zgraditev novih prostorov — dosedanjih so premajhni. V novih prostorih naj bi se izvajal program dietičnih proizvodov, na bazi sionona. Zgradili pa naj bi tudi skladišče za tozda Gosad in Sudest. Kasneje pa naj bi se v nove prostore preselila tudi sedanja proizvodnja.

Kaj zajema sedanja proizvodnja v tej poslovni enoti v središču Vrhnika? Kar naštejmo jih:

Klasični čaji (šipek, šipek s hibiskusom, narodni, lovorjev, planinski, herba (za mariborske lekarne), menta, lipa, kamilica.

Aglomerirani čaji (šipek, hibiskus, lipa, kamilica).

Instant napitki kakao (PUPO, Maxi malt).

Kaj bodo delali v bližnji prihodnosti smo že napisali. Kako živijo delavci v tej poslovni enoti. Kmalu jih boste spoznali, saj nam pošiljajo novice o svojem delu. Do tedaj pa še tole:

Imajo osnovno organizacijo sindikata, ki jo vodi Janez Malovašič. Osnovne organizacije Zveze komunistov še niso ustanovili, prav tako tudi ne osnovne organizacije mladine.

Svoje delegate imajo v konferenci sindikata na ravni delovne organizacije, v delavskem svetu delovne organizacije in pa seveda v delavskem svetu tozda Go-

sad. Zastopani so tudi v drugih organih in organizacijah v tozdu in delovni organizaciji. V teh organih aktivno sodelujejo in pomagajo pri reševanju problemov, ki nastanejo v proizvodnem procesu, kot tudi na drugih področjih.

Zelo na kratko smo jih predstavili. Upamo, da se bomo z nji-

mi še srečali v pisani besedi, tako kot smo se dosedaj.

V naslednjih številkah pa vam bomo predstavili še ostale poslovne enote — odkupne postaje, ki so bile prej pod tozda Gosad, sedaj pa spadajo pod tozda Sudest.

Albina Škapin

Iz zbora solinarjev

Dne 22. marca 1979 se je v Portorožu sestal Koordinacijski odbor proizvajalcev soli SFRJ. Na dnevnem redu je bilo več važnih zadev in to:

— predlog samoupravnega sporazuma o povezovanju delovnih organizacij proizvajalcev soli v »Skupnost združenega dela za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje«.

Posebna komisija je pripravila osnutek sporazuma in ga poslala vsem proizvajalcem soli, ki so predlog proučili in podali svoje pripombe. Komisija je te pripombe sprejela in jih upoštevala v predlogu samoupravnega sporazuma. Predlog so navzoči soglasno sprejeli in sklenili, da se predlagani samoupravni sporazum predloži zborom proizvajalcev soli. Obravnava in sprejem naj bi bila zaključena do 20. maja 1979.

Sledilo je poročilo o realizaciji programov iz družbenega plana za povečanje proizvodnje v morskih solinah v letih 1976—1980.

Posamezni predstavniki so poročali o realiziranju teh programov. Tako bodo v Tuzli realizirale svoj plan s proizvodnjo 200 tisoč ton vakumirane in 50.000 ton kamene soli.

V Ulcinju bodo povečali površine in prešli na industrijsko kristalizacijo od 60.000 ton, kar naj bi uresničili do konca leta 1980.

V solini na Pagu bodo letos do konca maja zaključili modernizacijo in s tem omogočili proizvodnjo 25.000 ton soli. Za naslednje srednjeročno obdobje 1981—1985 pa že načrtujejo nadaljnje povečanje proizvodnje še za 50 tisoč ton na principu dialize.

Naš program za izgradnjo tovarne morske soli s kapaciteto 100.000 ton, za katero je že dana lokacijska odločba, postopoma napreduje.

Vsem zainteresiranim organizacijam je bil že dostavljen predlog samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev tj. za sovlaganje v izgradnjo tovarne morske soli.

V izdelavi so projekti za I. fazo pripravljalnih del. Geomehanske raziskave terena za bodočo tovarno so tudi že opravljene.

V nadaljevanju seje so obravnavali še predlog dopolnilnega uvoza kamene in morske soli. Dogovorili so se še o preostalih zadevah v zvezi z že odobrenim kontingentom soli, posebej pa o uvozu morske soli.

Ciril Somrak

Iz zbora solinarjev v Portorožu

POSEBNO OBVESTILO PRIJATELJEM DOBRE KNJIGE

V mesecu juniju tega leta bo gost naše delovne organizacije založba LIPA iz Kopra. Predstavila nam bo svoje knjižne izdaje.

Knjige bodo razstavljene v naši sejni dvorani v skladišču soli v Portorožu in v Rdečem kotičku v TOZD Delamaris.

Ob tej priložnosti boste lahko kupili knjige, ki bodo na razstavi — tudi na kredit oziroma s popustom 25 %.

Svetujemo vam, ne zamudite izredne priložnosti!

Točen datum prodajne razstave bomo objavili kasneje po posameznih TOZD in DSSS.

Uredništvo

Pogovori ob 1. maju

Na meni, na mojih plečeh, na plečeh delavca-proletarca, leži bodočnost naroda, naroda proletarcev. Edina pot je boj ljudstva, brezobziren boj, dokler ne pade poslednja barikada, dokler ni dosežen poslednji cilj. (Cankar)

Prvi maj — mednarodni praznik dela — to je dan, ko vsi delovni ljudje obudimo spomin na padle žrtve, na stavkajoče delavce v borbi za svoje pravice ter enakopravnost — za boljši jutri.

PRVI MAJ. — Ali je še vedno toliko topline in občutka prazničnosti v srcih delavcev ob tem delavskem prazniku. Ali smo že pozabili nanj, kot na dan borbe, zmag, cvetja in pesmi in nam pomeni le dobrodošel oddih med delom. Poglejmo kaj menijo o tem naši delavci.

KLAK FRANČISKA
— TOZD ZACIMBA

Izražam samo moje mnenje o tem našem prazniku delavcev. Ta praznik je ostal še vedno naš praznik — praznik dela. Ne smemo misliti nanj samo kot na »vikend«, ker ta praznik pomeni mnogo več in tako ga tudi občutimo.

PRIBAC ANGEL
— TOZD BLAGOVNI PROMET

Za mene 1. maj ne pomeni samo proste dneve, temveč čas ko

se spomnim na našo prehojeno pot, na delavce, ki so se borili za svoje pravice in za svojo svobodo in zanju tudi padali. Ta dan je tudi spomin na slavne dneve boja za svobodo, ki smo ga bojevali pred dobrimi tremi desetletji.

DUŠAN FERLUGA
— DSSS

Pomeni mi še vedno isto kot včasih, le preživimo ga drugače, kot smo ga včasih.

HRIBAR TONE
— TOZD SOLINE

1. maj je naš državni praznik. Še vedno mi pomeni isto kot nekoč. Mislim, da ga še nismo škemercializirali, temveč smo v njem ohranili simbol — praznik vseh delovnih ljudi Jugoslavije in po širnem svetu. Toda mi ga praznujemo svobodni, v svobodni deželi.

GREGORIČ ANTON
— TOZD KMETIJSKA
PROIZVODNJA

Včasih je bilo za 1. maj vse drugače kot je danes. Pripravili

smo razne demonstracije, prireditve, manifestacije, danes pa porabimo 1. maj za delo. Namesto na prireditvah srečaš ljudi v gostilni ali pa pri delu. Letos bom 1. maj preživel delovno. Dosedaj je bilo slabo vreme in če bo za 1. maj lepo vreme bom preživel na polju ob delu.

Danes ni več tistega prazničnega vzdušja, kot je bilo nekoč.

MIKLAVČIČ ANDREJ
— TOZD DELAMARIS

1. maj je še vedno dan delavskega razreda. Toda danes si vsak želi na ogled raznih krajev v domovini in izven, saj so že časi takšni, da si želimo vedno več videti in spoznati.

Spomnim se, kako smo včasih hodili na demonstracije v Trst. (Nadaljevanje na 4. strani)

Dušan Ferluga

Frančiška Klak

Tone Hribar

Pribac Angel

Anton Gregorič

Pogovori ob 1. maju

nadaljevanje s 3. strani
peš, in še tepeni smo bili, ker so bile demonstracije prepovedane. Pa vendar smo šli vedno na demonstracije. Priti v Trst z vlakom ali kolesom je takrat predstavljalo že pravi napredek. Časi

so se spremenili, imamo prevozna sredstva, možnosti potovanja, spoznavanja ljudi in krajev. Po vojni smo z raznimi manifestacijami tudi predstavljali našo domovino svetu, danes pa tega več ne potrebujemo, saj so se načini

Miklavčič Andrej

Peter Ojdanič

Marija Gojak

Ada Zafred, Zorka Čibej

spremenili, imamo časopise, televizijo, radio...

PETER OJDANIČ — TOZD RIBA

Moje mišljenje je, da 1. maj postaja vedno bolj delavski praznik. Ne glede na to kako ga preživimo, je vendarle to naš, delavski praznik.

Seveda te dneve izkoristiš tudi za počitek, zakaj če delaš potrebuješ tudi dneve za počitek.

Ob tem prazniku želim čestitati vsem delovnim ljudem v naši delovni organizaciji, obilo delovnih uspehov in da bi še mnogo praznikov preživeli v miru in sreči.

MARIJA GOJAK — TOZD ARGO

Zdi se mi, da je bil ta dan včasih bolj slovesen. Sedaj pa porabimo proste dneve za potovanja, doma in v tujino, premalo pa ga porabimo za resnično praznovanje prvomajskih praznikov.

ADA ZAFRED, ZORKA ČIBEJ — TOZD ŽIVILA

Naš delavski praznik smo spremenili zgolj v »vikende«. Ni več pravega spoštovanja do 1. maja. Mi moramo pred 1. majem še več delati, zato v prostih dnevih počivamo. Pa tudi manj prostih dni bomo imeli kot ostali delavci.

VALENCIČ VOJKA — TOZD SUDEST

Sem delavka, gospodinja in mati — vzgojiteljica v eni osebi. Poleg tega sem obremenjena z izrednim študijem. Zato bom praznične dneve izkoristila kot gospodinja za čiščenje stanovanja kot študentka za študij in kot mati se bom posvetila otrokoma. V kolikor mi bo čas dovolil, bom praznične dneve preživela na krajših izletih v naravi.

SILA ZVONIMIR — TOZD SUDEST

Čeprav se z družino zelo radi odločimo za daljše — večdnevne izlete, bom letos preživel prvomajske praznike udobno in v miru doma. Proste dneve bom izkoristil za krajše izlete in sprehode v naravo — skratka, bom čas izrabil za intenzivnejše družinsko življenje.

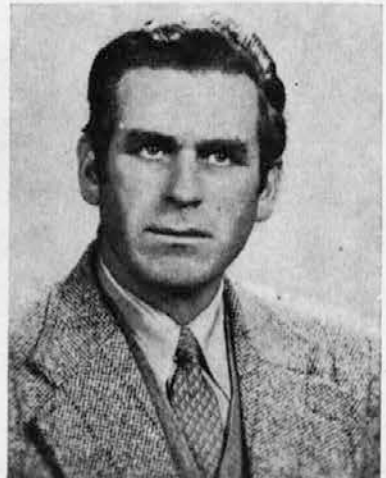
Valenčič Vojka

DODIČ ANTON — TOZD SUDEST

Sem kmet in imam ogromno dela na polju. Prvomajske praznike bom verjetno, če bo vreme ugodno, preživel na polju. Sam praznik 1. maj pa mislim preživeti praznično v domači gostilni pri »Klavdiju« ob kozarcu pristne kapljice v družbi sovaščanov.

KOCJANČIČ ANTON — TOZD SUDEST

Kot vsi delovni ljudje, se tudi jaz veselim prazničnih dni. Ob 1. maju obudim spomin na padle nad. na 5. strani

Anton Kocjančič

nad, s strani 4

žrtve, na borbe, ki so se borili za pravice. Doma se ukvarjam še s kmetijstvom. Kljub temu, da me preganja poljsko delo, ki je ravno v tem mesecu najbolj intenzivno, pa prvomajske praznike preživim praznično. Kot vsako leto, bom tudi letos preživel prvomajske praznike na krajših izletih. Z družino bom verjetno obiskal sorodnike in znance. Sam 1. maj pa mislim preživeti na Socerbu, kjer ne bo manjkalo dobre družbe in zabave. Pa tudi sladke kapljice in dobrih čevapčičev bo na pretek.

VALENCIČ SONJA — TOZD SUDEST

Prvomajski prazniki. Pomlad. Narava se prebuja iz zimskega spanja in nam ponuja svojo enkratno lepoto. Zakaj ne bi zaužili to lepoto, če nam jo že tako vsiljivo ponuja.

Sem mati dveh otrok željnih znanja in spoznavanja svoje lepe domovine. Zato običajno take praznike izkoristim, da lahko otrokom prikažem vsaj delček

mene je prevzela pomlad. Tako bom med prvomajskimi prazniki izrekla usodni »da«. Toda ne bo vse tako »strašno«. Pa medeni teden, ki ga bom preživljala ravno za prvomajske praznike. Ali mi zavirate?

Maglica Anica

To je bilo le nekaj izjav o praznovanju prazničnih dni. V imenu TOZD »Sudest« Gradisce čestitam vsem delovnim ljudem HP »DROGA« praznik 1. maj.

Anici Maglica pa želim, da bi ji v srcu pomlad cvetela vse življenje.

ČRČEK MILAN — TOZD GOSAD

Skozi moje življenje in izobraževanje sem bil seznanjen z vsemi težavami, ki so spremljale naše delovne ljudi, seznanjen sem z vsem trpljenjem naših delavskih ljudi, ljudi, ki s svojim delom skrbijo za boljši jutri, skrbiijo za nas mlade, za nas otroke, da lahko živimo v miru in sreči. Mi mladi pa poskušamo s svojim delom, s svojimi skromnimi dosežki naše mladosti vsaj delno povrniti našim prednikom našim borcem za svobodo njihove težave in trpljenje. Zato sem mnenja, da naj bo ta praznik, res samo praznik delovnih ljudi, da ga s svojimi dosežki na vseh področjih praznujemo praznično, praznično v tem smislu — delo. Delo, ki je naš cilj, cilj nas mladih.

Želim, da naj praznik dela ostane praznik dela in naših dosežkov, za kar se bomo mi mladi še bolj potrudili in dokazali s svojim delom, da smo vredni zaupanja, vredni sadov, ki so jih ustvarili starejši s tov. TITOM, ki je vodil ljudstvo skozi težke in hude čase.

Priprave:
DANICA KRANJC
JADRANKA DODIČ
ALBINA ŠKAPIN

Valenčič Sonja

naravnih lepote, ki jih je v naši deželi ogromno. Letos bom z družino preživela prvomajske praznike v Kranjski gori. Mimogrede si bomo ogledali še Bohinj, Bled, Vrbo — rojstni kraj F. Prešerna in druge znamenitosti. Tako mislim, da bomo prvomajske praznike izkoristili za spoznavanje naše ljubljene domovine, ki jo včasih žal premalo poznamo.

MAGLICA ANICA — TOZD SUDEST

Ko se ptički ženijo,
fant si najde deklico
jabolko požene cvet

Stari pregovor pravi: »Pomlad v naravi, pomlad v srcih«. Tudi

ODGOVOR NA VPRAŠANJE

V novoletni številki časopisa, smo vas spraševali za odgovor na sliko, oziroma da nam pomagate izbrati podnapis. Izgleda, da pri nas nimamo ljudi, ki bi bili sposobni ali pripravljeni nam pomagati.

Dobili smo le en podnapis od Ivana Baričiča iz delovne skup-

nosti Skupnih služb. Takole si je zamislil:

STARA ZGODBA O GOBICAH

Stranka: Ali je šef doma?
Administrativna delavka: Ni ga!
Je šel po gobe!

Stranka: Tako?!
Administrativna delavka: No!
Jurčke je imel rad.

Stranka: Da, da! Zaradi jurčkov jih je že precej odšlo po gobe.

Usmerjeno izobraževanje

IZVLEČKI IZ OSNUTKA ZAKONA O USMERJENEM IZOBRAŽEVANJU

Povsod po naši republiki potekajo razprave in priprave za izpeljavo celovite družbene preobrazbe vzgoje in izobraževanja.

Zakon o usmerjenem izobraževanju naj bi zagotovil združitev v enoten sistem združenega dela in zagotovil vpliv delavcev in delovnih ljudi na preobrazbo vzgoje in izobraževanja. Zakon o usmerjenem izobraževanju naj omogoči celovito urejanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na tem področju združenega dela in zagotovi, da bodo delavci v TOZD odločali o uresničevanju svojih osebnih, skupnih in celotnih družbenih potreb po izobraževanju za delo in samoupravljanje.

Ze na kongresu ZKS in ZKJ je bila omenjena preobrazba vzgoje in izobraževanja s poudarkom na:

— združevanju vzgoje in izobraževanja s proizvodnim in drugim delom

— uveljavljanju novih družbenoekonomskih odnosov na načelih svobodne menjave dela v vzgojnoizobraževalni dejavnosti

— izobraževanju, ki temelji na usmerjanju mladih v izobraževanje in poleg izobraževanja ob delu vse bolj uveljavlja izobraževanje iz dela

Osnutek zakona zagotavlja vpliv delavcev na politiko izobraževanja, na obseg, na lastno izobraževanje kot pravice, ki izhaja iz dela.

Preobrazba vzgoje in izobraževanja mora zajeti celotno področje vzgoje in izobraževanja začeti s predšolsko vzgojo. **Predšolska vzgoja:** socializira in razvija otrokovo osebnost. Poudarek daje zlasti delovnim navadam, sposobnostim in nagnjenj, kar omogoča hitrejši razvoj v letih pred vstopom v osnovno šolo.

Naloga predšolske vzgoje je, da krepí interesne aktivnosti in delovno vzgojo. Zajela naj bi vse predšolske otroke v krajevni skupnosti. Zaradi tega se organizirajo odprti centri za predšolsko vzgojo, ki sodelujejo z vsemi

družbenovzgojnimi dejavniki v krajevni skupnosti zlasti še z organizacijami združenega dela.

Organizirana priprava na vstop v osnovno šolo — mala šola: se je pokazala kot uspešno izvajanje možnosti otrok za napredek v osnovno šolo, zato jo bomo še naprej razvijali in uzakonili kot obvezno obliko priprave otrok na vstop v osnovno šolo. V prihodnje naj bi v malo šolo pričeli vključevati otroke že pred šestim letom starosti.

Osnovna šola: bo še naprej kot obvezna osemletna enotna splošnoizobraževalna šola s tem, da bi njen pričetek postopoma približali šestemu letu starosti. Iz programov naj bi odpravljali vsebine, ki povzročajo preobremenitev učencev in jih dopolnjevali s tistimi znanji, ki dajejo odgovore na vprašanja iz vsakdanjega življenja.

V vzgojnoizobraževalnih programih ter celotnem življenju in delu osnovne šole, bomo bistveno okrepili političnoizobraževanje ter delovno in proizvodno tehnično vzgojo. Vse to naj poteka v okviru pouka in svobodnih dejavnosti s sodelovanjem učencev z okoljem.

Prizadevati si moramo, da se bodo razvijali poklicni interesi, tako da bo lažje usmerjati učence pri nadaljnjem izobraževanju in v delo. Zaradi tega, bo potrebno razširiti vzgojnoizobraževalno delo izven pouka, to je; razvijati svobodne aktivnosti, krožke, dela društev, organizacij in podobno, kar zagotavlja vse večje možnosti za vsestranski razvoj vsakega učenca, za načrtno razvijanje njegovih sposobnosti in nagnjenj v skladu z zmožnostmi posameznika ter interesi in potrebami združenega dela in celotne družbe.

Zaradi tega se bo morala osnovna šola kar najtesneje povezati s svojim okoljem, s krajevno skupnostjo in si prizadevati za organiziranje celodnevne šole.

Celotno izobraževanje po končani osnovni šoli se nadaljuje v usmerjenem izobraževanju in sicer:

nad. na strani 6

Sprejem Titove štafete v Portorožu

Usmerjeno izobraževanje

(Nadaljevanje s 5. strani)

— izobraževanja za enostavna in manj zahtevna strokovna dela — **strokovno izobraževanje**

— izobraževanje za srednje strokovna dela — **srednja izobrazba**

— izobraževanje za visoko strokovna dela — **visoko izobraževanje**

Udeleženci izobraževanja se vključujejo v usmerjeno izobraževanje pred vstopom v delo, ob delu in iz dela.

Za izobraževanje pred vstopom v delo: izobražujejo se osebe, ki pred vključitvijo v izobraževanje in med izobraževanjem za pridobitev strokovne izobrazbe niso v delovnem razmerju oziroma niso opravljale samostojne dejavnosti.

Za izobraževanje ob delu: izobražujejo se osebe, ki so v času izobraževanja za pridobitev ali pa za izpopolnjevanje strokovne izobrazbe v delovnem razmerju oziroma samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom. Lahko v celoti ali pa deloma opravljajo svoje delovne obveznosti.

Za izobraževanje iz dela: se izobražujejo osebe, ki so z vključitvijo v izobraževanje za pridobitev oziroma izpopolnjevanje strokovne izobrazbe, prenehale delati ne glede na to, ali so ostale v delovnem razmerju ali ne, oziroma so prenehale samostojno opravljati dejavnost z osebnim delom. Izobraževanje iz dela naj bi postavljalo v ospredje prvenstveno usposabljanje v lastni stroki ne pa prakso prehajanja iz proizvodnih poklicev v poklice za administrativna opravila.

Del usposabljanja in izobraževanja se lahko izvede v organizacijah združenega dela, ne samo v šolah.

Delovne organizacije — uporabniki, bomo morali zagotoviti materialno-tehnične pogoje za izvajanje proizvodne in druge delovne prakse ter proizvodnotehničnega pouka v delovnem procesu.

Izmed svojih kadrov bomo morali v DO usposobiti **inštruktorje** in **učitelje**, ki bodo v delovnem procesu uresničevali del izobraževanja oziroma usposabljanja po vzgojnoizobraževalnem programu.

Funkcije teh inštruktorjev in učiteljev so naslednje:

usposabljanje (praktično) novih delavcev, pripravnikov, učencev. Poleg tega da imajo poklicno šolo ali štiriletno srednjo šolo, morajo biti dobri delavci, imeti morajo še posebne osebne lastnosti, smisel za delo z ljudmi.

Učenci bodo uveljavljali in uresničevali pravice in odgovornosti, ki so povezane z izvajanjem proizvodnega dela in sicer: varstvo pri delu, nagrada, obseg in vrsta delovnih obveznosti in podobno.

Vzgojnoizobraževalni programi: so zasnovani na naslednjih izhodiščih:

— povezanost vsebine izobraževanja za dela na vseh ravneh zahtevnosti v določeni stroki, da bo program omogočal vstop v delo ter nadaljevanje izobraževanja ob delu in iz dela,

— proizvodno delo in delovno prakso kot sestavni del izobraževanja za dela in naloge vseh vrst in zahtevnosti,

— strokovno znanje in usposobljenost za začetek dela,

— večjo povezavo programov srednjih, višjih in visokih šol, — vsebine, ki izvirajo iz skupnih družbenih potreb.

Vzgojnoizobraževalni programi, zasnovani na teh izhodiščih, pomenijo odpravo razlik med posameznimi vrstami sedanjih srednjih šol, odpravo ločenosti srednjega, višjega in visokega šolstva.

Visokošolski programi se morajo vsebinsko uskladiti in graditi na programih predhodnih stopenj izobraževanja.

Imeli bomo programe po usmeritvah, npr. program izobraževanja delavcev v kovinarsko-strojni stroki, le-ta pa bo razčlenjen v smeri, npr. program izobraževanja za dela strojne obdelave. Razvrščanje vzgojnoizobraževalnih programov za pridobitev strokovne izobrazbe upošteva predlog dogovora republik in pokrajin o enotnih osnovah za klasičfikacijo poklicev in strokovne izobrazbe.

V posamezni smeri je vsebina izobraževanja enaka za vse učence v določenem letniku, da se lahko vsi takoj vključijo v delo za poklic, ki pa zahteva nadaljnje izobraževanje za zahtevnejša dela v isti smeri. Skupne vsebine izobraževanja za vse učence v okviru iste usmeritve, naj bi zagotovilo večjo elastičnost pri preusmerjanju učencev med izobraževanjem in kasneje sposobnost delavca opravljati različna dela.

Izobraževanje odraslih

Najobsežnejšo vlogo pri izobraževanju odraslih so imele do sedaj delavske univerze, ki so imele vlogo nekakega servisa za organizacijo srednjega, višjega in visokošolskega izobraževanja.

Le-te so se razvijale zaradi interesa posameznikov in niso upoštevale v združenem delu načrtovanih potreb po izobraževanju in delavcih.

Delavske univerze naj bi imele odslej nalogo pri organiziranju dopolnilnega, splošnega, strokovnega, družbenopolitičnega izobraževanja delavcev v skladu s potrebami DO.

Pripravljalnice: naj bi nadomestile dosedanje gimnazije. Le-te naj bi pripravljale na visokošolski študij tujih jezikov, študij nekaterih temeljnih ved nacionalnega pomena in podobno. Imele naj bi programe z usmeritvijo na:

pedagoškem, družbeno-jezikovnem, naravoslovno-matematičnem, telesno-kulturnem področju.

Ti programi naj bi bili vgrajeni v pedagoške, tehniške, ekonomske in druge šolske centre oziroma šole.

Programi teh usmeritev bodo vsebovali tudi praktična znanja, ki bi omogočala učencem usposodobitev za začetek določenih del oziroma nalog.

Nobena od usmeritev ne more biti samo pripravljalnica za vse usmeritve in smeri.

Delavci v združenem delu določajo obseg usmerjanega izobraževanja, omogočajo stalno in načrtno poklicno usmerjanje in usmerjanje vpisa na posamezne šole. Osnutek zakona določa ob-

veznost uporabnikov (DO) in izvajalcev (šole), da s samoupravnimi sporazumi o temeljih plana določajo kadrovske in izobraževalne potrebe in interese in na tej podlagi načrtujejo zmogljivosti izobraževalnih organizacij.

Uporabniki (DO) in izvajalci (šole), bodo določali tudi število usmeritev in smeri za izobraževanje. Osnutek zakona določa, da se lahko v primeru, kadar je število kandidatov za vpis bistveno večje kot so zmogljivosti izobraževalne organizacije oziroma kadar so potrebe po ustreznih delavcih bistveno manjše od zmogljivosti izobraževalne organizacije, število učencev in študentov, ki jih bo vpisala šola, začasno omeji.

Osnutek zakona urejuje postopno uvajanje preobrazbe sedanjega srednjega in visokega šolstva v usmerjeno izobraževanje v letih 1980-85 in sicer:

— v šolskem letu 1980/81 za vse učence, ki se vključijo v prvi letnik v izobraževanje za pridobitev srednje strokovne izobrazbe,

— v šolskem letu 1984/85 za vse študente, ki se vključujejo v prvi letnik v izobraževanje za pridobitev visoke strokovne izobrazbe.

Izobraževalne organizacije (šole) na področju usmerjenega izobraževanja vseh stopenj se bodo, glede na sorodnost programov in skupne kadrovske naloge v zvezi s potrebami združenega dela, povezale v **izobraževalne centre** usmerjenega izobraževanja.

Ukrepi za pospešitev preobrazbe vzgoje in izobraževanja

Reformni proces vzgoje in izobraževanja bomo pospešili z uvajanjem postopnih sprememb vsebine, organizacije in odnosov v vzgoji in izobraževanju, in sicer:

1. Dopolnjevanju programa osnovne šole.

2. Če v šolskem letu 1979/80 naj se prične akcije za usmerjanje vpisa učencev osnovnih in srednjih šol.

Zato smo morali v DO izraziti potrebe po novih učencih in študentih že v februarju 1979. Prav tako moramo vključevati tudi potrebe in možnosti izobraževanja ob delu, ki naj bo v skladu s planiranjem razvoja kadrov.

Izvedene so prijave za vpis novincev že v aprilu 1979, kar bo omogočilo uskladitev števila novincev na gimnazijah.

4. Pripraviti pogoje za uvajanje preobrazbe vzgoje in izobraževanja.

5. Razvijati skupne organe uporabnikov in delavcev, da bi zagotovili neposreden vpliv uporabnikov na zadovoljevanje potreb po izobraževanju.

6. V skladu s kadrovskimi potrebami TOZD, bodo pripravile izobraževalne skupnosti osnutke kadrovskih potreb v srednjeročnem obdobju.

7. Krepiti izobraževalne kadrovske službe v TOZD, da le-te stalno spremljajo in proučujejo izobraževalne kadrovske potrebe.

8. Pospeševati dopolnilno izobraževanje, ki naj pripravi delavce za nove zahteve delovnih opravil in nalog.

9. Republiški komite za vzgojo in izobraževanje, kritično ocenjuje nekatere težnje po novih občinskih vzgojnoizobraževalnih organizacijah (šolah). Opozarja nas, naj se ne uveljavijo ozki lokalistični načrti razvoja vzgojnoizobraževalne dejavnosti.

Prav je, kar je naša pravica in dolžnost, da se v javno razpravo vključimo vsi delovni ljudje, da doprinesemo tudi sami k preobrazbi vzgoje in izobraževanja.

Vesna Šabec

Kultura

BREZ KULTURNEGA NAPREDKA DELAVCI NE BOMO ZMOGLI UPRAVLJANJA

TITO

(Nadaljevanje, NAŠ GLAS št. 2/1978)

Se danes pod besedo kultura vse preozko gledamo njen pomen oziroma mislimo, da je kultura le gledališka predstava, opera, recitacija! Kultura pa je izredno širok pojem, pomeni številne dejavnosti povezane z delom in delovnimi odnosi, pomeni kulturo človeka nasploh, saj večkrat rečemo: ta človek se kulturno obnaša, kulturno dela, kulturno živi!

Danes vam želim predstaviti nekatere oblike kulture v našem življenju, za katere ni potrebno posebno velikih stroškov (milijonov) in ki jih lahko uresniči sleherna sindikalna organizacija kot tudi mladinska ali druga organizacija! S tem pa seveda ne mislimo, da lahko sindikalna organizacija popolnoma sama vodi in nadalje razvija kulturo v TOZD. Osnovna organizacija zveze sindikata pa mora v svojem programu imeti za pomembno nalogo razvoj kulture in vplivati na samoupravne organe, ki morajo biti z njo ozko povezani in nosilci sprememb v kulturnem delovanju.

UREDITEV DELOVNEGA IN ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA

Prijetno urejeni delovni prostori imajo več pozitivnih vplivov na delovnega človeka. Na prijetnost delovnega prostora pa vsekakor vplivajo čistoča, primerne barve, svetloba, klimatske naprave (ogrevanje, hlajenje), glasba, higienska oprema in podobno. Seveda pa se delavci ne gibljejo le v delovnem prostoru, ampak uporabljamo tudi dvorišča, poti, parke, jedilnico, sejno dvorano. Tudi tem prostorom moramo posvečati pozornost in sicer tako, da bodo ti prostori obenem funkcionalno urejeni in dokazovali našo skrb za človekovo okolje. Navajamo nekaj primerov za najprimernejše načine urejevanja zunanjih površin:

— posaditev trajnega zelenja in rož,

— v primerno zeleno okolje postavimo kipe, arhitektonske miniaturre, ribnike, vodomete in podobno,

— skrbimo za red in čistočo na dvoriščih, posebno skrb posvetimo shranjevanju raznoraznih odpadkov in smeti, itd.

Seveda pa moramo za to imeti pravi čut, pravo mero — kadar gre za večja finančna vlaganja

(Nadaljevanje na 7. strani)

(Nadaljevanje s 6. strani)
je bolje, da pokličemo na sodelovanje strokovnjake, oblikovalce, arhitekte.

Za primer navajamo: popolnoma odveč je zgraditi krasen bazen, v katerem zasajano plavajo labodi, če delavci nimamo na razpolago bazena, v katerem bi tudi sami zaplavali...

KULTURA OBLAČENJA NA DELOVNEM MESTU

Da imamo pri delu delovne obleke nam narekujejo predvsem higiena, zaščita pred škodljivimi vplivi kot so prah, škodljivi plini, vlaga itd. Vendar pa, vsaj tam kjer je to mogoče, si moramo prizadevati, da bodo delovne obleke tudi lepe in sodobnega kroja, udobne in da se bomo v njih lahko sproščeno gibal.

HIGIENSKO-ZDRAVSTVENA KULTURA

Primerna higiensko-zdravstvena zaščita v delovni organizaciji nam ne nudi le kratkotrajne udobnosti, pač pa vpliva na oblikovanje naših življenjskih navad na delu in doma, še posebno pa ima pomemben učinek na naše ZDRAVJE.

Kaj lahko naredimo za večjo higiensko-zdravstveno kulturo v svojem delovnem okolju? Danes poznamo precej oblik (film, pisana beseda, predavanja, slike itd.), s katerimi predstavimo delovnim ljudem kako naj se zaščitijo pred škodljivimi vplivi pri svojem delu, seznanimo jih z varstvenimi ukrepi, omogočimo jim redne zdravstvene preglede, opozarjamo jih na posledice nepazljivosti in podobno. Vsekar pa to ni le naloga kulturnega organiziranja ali sindikalne organizacije, pač pa je primerna naloga ambulantne oziroma zdravstvene službe v TOZD in DO. Seveda pa lahko tudi posameznik spregovori o tem, da imamo premalo kopalnic, umivalnikov, stranišč — da je treba obstoječe higienske naprave boljše vzdrževati in skrbeti za izgradnjo novih higiensko-zdravstvenih objektov.

Posebno skrb moramo posvečati vzdrževanju in kulturni opremini počitniških domov, rekreacijskih in športnih centrov; če teh objektov sploh še nimamo, se moramo zavzemati za to, da jih bomo uvrstili v svoje plane.

Ogromnega pomena v higiensko-zdravstveni kulturi ima PREHRANA tako na delu kot doma. Tudi o tem bi lahko z ne prevelikimi sredstvi pripravili delavcem razna predavanja, brošure in podobno. V naši delovni organizaciji se ne moremo pohvaliti z ustrezno urejeno družbeno prehrano naših ljudi in prav bi bilo, da to vprašanje vedno znova ponavljamo in ga s skupnimi močmi tudi čim bolj rešimo.

KULTURA STANOVANJA IN GOSPODINSTVA

Pri reševanju stanovanjskih problemov v delovni organizaciji bi že morali (a še vedno ni prepozno) delavcem, ki se vseljujejo v nova stanovanja, nuditi strokovno pomoč pri urejanju stanovanja in vodenju gospodinjstva. Gre za to, da delavci dobijo strokovne nasvete o funkcionalnem urejanju stanovanja, lahko bi dobivali informacije o

tem, kje in pod kakšnimi pogoji kupiti opremo za stanovanja, pohištvo, gospodinjske aparate in podobno. Kadar se delavci priseljujejo v nova okolja (npr. iz vasi v mesta ali v nove soseske, bloke, stolpnice itd.), bi nam bili verjetno hvaležni, če bi jim poskrbeli informacije o posebnostih življenja v novih okoljih.

Pogovorov in strokovnih nasvetov o vodenju gospodinjstva bi bili še posebno veseli mladi ljudje.

Skrb za razbremenitev družine mora postati ravno tako naloga sindikata. Pri tem imamo osrednji problem še vedno otroško varstvo — na reševanje tega problema lahko vplivamo tako, da ga skušamo rešiti v delovni organizaciji (marsikje imajo delovne organizacije v bližini lastne ali najete prostore, v katerih uredijo varstvo za svoje otroke) ali pa tako, da v širšem merilu pomagamo pri reševanju tega zelo perečega problema, npr. podpiramo akcijo za uvedbo samoprispevka ali za združevanje sredstev za izgradnjo vzgojnovarstvenih zavodov.

Organizirana prehrana za celo družino bi nedvomno pripomogla k razbremenitvi družine. Predavanja o preobremenjenosti žena in nasveti moškim, da so enako dolžni prispevati v gospodinjstvo kot žena, podpiranje ustanavljanja raznih servisov, čistilnic in podobnega.

REKREACIJA

Zmotno je misliti, da je rekreacija le športna aktivnost, da pride v poštev le za mlade in zdrave ter da je potrebno za to imeti denar. Rekreacija je, oziroma mora vedno bolj postajati sestavni del našega življenja in pomeni tudi sproščeno kulturno zabavo, ogled razstav in podobno. Poudarjamo, da je rekreacija primarna za vse starosti in možna brez velikih finančnih stroškov, če:

- organiziramo aktivno rekreacijo med odmori na delu,
- poskrbimo za nevsiljivo glasbo,

- organiziramo koristne telovadne vaje, igro biljarda, badmintona, šaha, trim igrišča,

- v bližini delovne organizacije ali v krajevni skupnosti poskrbimo za najrazličnejša športna igrišča,

- v večjih športnih centrih organiziramo redne rekreacije za naše delavce in njihove družinske člane,

- v okviru delovne organizacije ali sindikalne organizacije si organiziramo izposojevalnico športnih rekvizitov za smučanje na snegu, na vodi, za drsanje, taborjenje, planinarjenje itd., pač za kar je največ zanimanja,

- v počitniških domovih si organiziramo rekreacijske vaje, organizirane izlete v naravo,

- enodnevnne izlete v naravo si lahko organiziramo tudi med letom, izlete na morje, na sneg, v planine itd.

Pri organiziranju navedenega ne smemo pozabiti na možnost rekreacije za vse starosti, za vsakega nekaj kot rečemo in uspeh ne bo izostal.

KOLEKTIVNO, DRUŽABNO ŽIVLJENJE DELAVCEV V OKVIRU TOZD

Pri organiziranju kulturnega življenja ne smemo pozabiti na

Za 8. februar smo imeli pri nas kulturne prireditve. V tozd Začimba je sodelovalo tudi KUD Karol Pahor iz Pirana

družabna srečanja in družabno kulturo naših ljudi. Pravih medčloveških odnosov, socialističnih in samoupravnih odnosov namreč ne moremo graditi niti s predavanji, niti z disciplinskimi ukrepi, še manj z omejevanjem svobodnega mišljenja in zdrave kritike ljudi. K razvijanju človeških odnosov ogromno prispevajo kulturno-družbena srečanja delavcev — lahko celo trdimo, da so taka srečanja prispevek k boljšim delovnim rezultatom, prispevek k hitrejšemu reševanju marsikaterega delovnega problema.

Kolektivno in družabno življenje delavcev moramo skrbno negovati.

Ni nujno, da organiziramo le velike in drage proslave ob obletnicah in praznikih, pač pa lahko organiziramo pogostejše tovariška srečanja, proslavimo večje novatorske uspehe, odhod mladincev v JLA in podobno!

Stalna oblika družbenega življenja vedno bolj postajajo tudi pri nas izleti. Za uspeh izleta je pogoj dobra organizacija. Medtem ko si krajše izlete lahko organiziramo sami, je boljše, da daljše izlete prepustimo za to usposobljenim agencijam.

Obiskovanje sorodnih delovnih organizacij v našem primeru prehrabnih, kmetijskih in tobačnih industrij, vse premalo razvijamo, a vendar je to zelo

primerna oblika družbenih srečanj.

V odmorih med delovnim časom ali ob drugih posebnih priložnostih bi si lahko organizirali npr.: šaljiva tekmovanja, kolektivno izpolnjevanje športne napovedi, razstave značk, znamk, nalepk in raznoraznih drugih zbirk; sproščeni smeh in dobro voljo bi verjetno doprineslo tekmovanje v pripovedovanju laži in podobno.

Možnosti je veliko kot že rečeno, tudi brez milijonov, verjetno pa je, da smo vsi skupaj potrebni le spodbude.

Za zaključek pa še tole: Kadar delamo, proizvajamo, se počutimo bolje, boljše delamo, če je naše delovno okolje kulturno urejeno — kadar kupujemo v trgovini želimo imeti čimlepše, torej kulturnejši izdelek. Iz tega lahko zaključimo, da je vse kar smo danes povedali izredno povezano in vpliva eno na drugo. Cilj vseh naših prizadevanj pa mora biti nedvomno ta, da se bomo delavci počutili vedno bolj samozavestne, sproščene, ustvarjalne, kulturne! Naše vodilo pa naj bo tudi to, da so skromnejše in lepo oblikovane rešitve bolj učinkovite kot bogate in nefunkcionalne.

V naslednji številki Našega glasu bomo spregovorili o pomenu najboljših prijateljic — knjige.

Dragica Mekiš

Škrk Gioconda

Iz brigadirskega življenja Gioconde Škrk

Tovarišica Škrb Gioconda je v Drogi že zelo, zelo dolgo. Sicer je domačinka v teh krajih in je sodelovala v lokalni mladinski delovni brigadi pri izgradnji ceste Šmarje—Nova vas.

Naš glas: Tovarišica Gioconda, kako je v letih 1947/48 mladinka sodelovala v delovni brigadi, delovnih akcijah?

Tovarišica Gioconda: V Sečoveljah smo imeli mladinsko organizacijo, dela pri obnovi domovine veliko in tako sem šla v brigado.

Naš glas: Kakšna dela ste opravljali v brigadi?

Tovarišica Gioconda: Kopali so večinoma fantje, pa tudi več jih je bilo, dekleta pa ostala opravila. V kuhinji smo bili dežurni, spominjam se, da sem spekla kruh za celo brigado.

Naš glas: Kaj pa življenje po rednem delu v brigadi?

Tovarišica Gioconda: Spoznavali smo našo NOB, imeli predavanja o našem političnem sistemu in zvečer prirejali kulturne točke in zabavne programe.

Naš glas: Vam je bilo kdaj žal, da ste se udeležili dela v brigadi?

Tovarišica Gioconda: Ne. Vsi smo bili zadovoljni, ni nam bilo žal, da smo se udeležili akcije, delovne brigade. V brigadi smo bili 40 dni, od 1. 12. 1947 do 10. 1. 1948, zgradili smo cesto v domačem kraju in bili zato srečni.

Brigadirji-veterani, oglasite se. Radi bi slišali še iz vaših ust kako je bilo pri obnavljanju in graditvi porušene domovine.

O opravljanju

Ljudje, ki se ukvarjajo s to priljubljeno dejavnostjo, znajo prav spretno družiti prijetno s koristnim. Zakaj je opravljanje prijetno, vemo vsi: ta hvalevredni način obveščanja, ki ga glede na hitrost razširjanja novic ne prekosita ne tisk ne radio, nam omogoča ure in ure zanimivega klepetanja. O njegovi koristnosti pa je večina ljudi slabo poučena, zato sem hotela danes spregovoriti o tem.

Vsi vemo, kako nam odleže, kadar najdemo izhod iz kakšne duševne stiske, v kateri se sem ter tja znajde vsak od nas. Isto se dogaja z ljudmi, ki si krajšajo čas z opravljanjem. Lepega dne izvedo o svojem bližnjem nekaj, česar po njihovem mnenju ne ve živ krst ali pa prav ozek krog srečnežev. In tu se začne duševno trpljenje, ki je tem večje, čim bolj spetakljiva in nezasišena je novica, kateri so prišli na sled. Ker so slavohlepni in večno željni občudovanja, ki priteče ljudem, ki so vedno najbolj na tekočem o vsem, kar se dogaja v njihovi okolici, si srčno želijo novico kar najhitreje zaupati še vsaj ducatu radovednih volhjačev (pod prisrčnega stroge molčečnosti, seveda). Ker pa jih kolje strah, da bi predmetu njihovega zanimanja lepega dne prišlo na uho, kdo je stegnil jezik in bi jih, milo rečeno, krcnil po nosu, sprva prestrašeno molčijo (čestokrat tudi po več ur) in — trpijo. Novica jih dobesedno preganja, dokler niso že vsi vročični, premlevajo jo in ugibajo sto inat. In tedaj grede, poiščejo ugoden trenutek in primerna ušesa (oboje je pri vsej stvari poglavito) in hvaležnemu poslušalcu zaupajo skrivnost. V istem hipu pade breme z njihovega srca in v življenje spet gledajo z zaupanjem in optimizmom. Rado pa se zgodi, da od trenutka, ko so izsledili to tezo podatkov pa do tistega, ko se jo predali naprej, marsikdaj uide njihovemu spominu, iz česar nujno sledi, da je poročilo nemalokrat rahlo površno in polno lukenj, katere napolnijo z raznimi »menda«, »po vsej verjetnosti« ter »tako pravi« in z drugimi bistrimi triki govorniške umetnosti, pri čemer nadomestijo pomanjkljivosti po-

datkov tudi s skrivnostnim in zgovornim zavijanjem oči in z gibli, ki so polni dvoumnosti in pomenljivosti hkrati. In ker prav to pri tistih, ki so novico prevzeli, povzroči vražje muke (na svetu namreč ni nič bolj bolečega kot negotovost), se ta druga skupina ljudi zdaj požene na lov za resnico. Sprva ponavadi sami pri sebi ugibajo, kaj neki so pomenila vsa tista skomiganja namesto pik na koncu stavkov. Ker pa imajo bujno fantazijo (ta je še posebno potrebna oblika uspešnega opravljanja), se v njihovih mislih z nezasišeno naglico zvrstijo kombinacije odgovorov, ki ne bi delale sramote najpopolnejšemu računalniku z možnostjo kombiniranja do neskončnosti. Celota pa kljub temu ostane nepopolna in konec koncev se tako dušijo v negotovosti, da ne vzdržijo. Zavedajo se, da sta prav vedoželjnost in iskanje resnice dolga stoletja utirali človeštvu pot navzgor iz teme zmot in nevednosti in odpravijo se, da bi odkrili, v katerem grmu pravzaprav tiči zajec. Pri tem so nadvse spretni in iznajdljivi. Njihova prva pot pelje k tistim, za katere menijo, da so najzanesljivejši vir podatkov, od tam dalje na druge, manj zanesljive terene, krožijo vedno bliže jedru in ko navsezadnje le nalletijo nanj, njihovemu zmago-slavju ni konca. Najvažnejše pa je, da se ob odkritju resnice znebijo bridke teže negotovosti. Ob tej srečni zavesti vso stvar še enkrat pretuhtajo in ugotovijo, da njihov dan ni bil zgubljen, nakar si ob prvi priliki privoščijo razkošje, da vso stvar sporočijo dalje. Skratka, opravljanje je začaran krog, v katerem ljudje, ki mu posvečajo svoj prosti čas, izrabijo sleherni priložnost, da se iznebijo bremen, ki jim težijo srca. Pri tem sploh ni važno, če gre za kaj pomembnega ali pa za nekaj čisto vsakdanjega, kar se je morda primerilo celo njim samim; v tem primeru je stvar še toliko bolj koristna, kajti s tem, ko šušljajo o napakah drugih, spretno odvrtačo pozornost od lastnih napak. Skratka, podobni so gledališkemu delavcu, ki usmerja reflektor na oder, sam pa ostaja v temi in po mili

volji počenja, kar mu pade na pamet. In priznati morate, da je to silno koristno, ne glede na to, koliko hude krvi in prerekanja (da o prerahljanih kosteh niti ne govorimo) utegne povzročiti tako početje.

Pa da ne bi kdo pomislil, da hočem z vso to čvekarijo ščuvati soobčane k opravljanju! Še na

misel mi ne pride! Prosti čas in konjički so stvar posameznika in njegovega dobrega ali slabega okusa. Osebnost pa menim, da, denimo, zbiranje znamk ali česar koliže povzroči manj nemira kot brskanje po stvarih, ki se nas ne tičejo, zlasti še, ako imamo to smolo, da sami nismo brez napak.

Sonja Požar

LO in družbena samozaščita

Dne 6. 4. 1979 je odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito delovne organizacije na svoji razširjeni seji analiziral in razpravljal o dosedanjem poteku obrambnih priprav v delovni organizaciji v sklopu akcije, ki poteka »NIČ NAS NE SME PRESENETITI«. Na seji je podrobno obravnavana sedanja problematika in zavzeta stališča za izvajanje konkretnih nalog na planu obrambnih priprav in družbene samozaščite v delovni organizaciji, delavcev TOZD in DSSS. V ta namen želimo na ta način nakazati najpomembnejše naloge delavcev in sicer:

Delavci TOZD in DSSS imajo pravico in dolžnost, da se v skladu z zakonom, obrambnim načrtom in sklepi družbenopolitičnih skupnosti — organizirajo in pripravljajo za delo v vojnih razmerah in za obrambo, da sodelujejo pri obrambi države in v ta namen opravljajo predvsem te naloge:

— da svoj obrambni načrt in program nalog in aktivnosti ljudske obrambe sestavljajo in usklajujejo z načrtom in programom delovne organizacije in sklepi in načrti za obrambo občine oziroma širše družbenopolitične skupnosti,

— da z načrti in programi svojega razvoja določajo in zagotavljajo materialna in druga sredstva in pogoje, ki so potrebni za izvršitev obrambnega načrta in drugih nalog za obrambo TOZD oziroma DO,

— da določajo delovno področje in odgovornost organov upravljanja, njihovih izvršilnih organov, poslovnega organa ter posebne dolžnosti in odgovornosti delavcev v zvezi s pripravo in v primeru vojne,

— da lahko oblikujejo oziroma ustanovijo enoto teritorialne obrambe (po sklepu delavskega sveta ali po določbah načrta za ob-

rambo širše družbenopolitične skupnosti),

— da lahko, kadar je tako določeno z obrambnim načrtom delovne organizacije, oz. TOZD, ali s sklepom družbenopolitičnih skupnosti, oblikujejo službo opazovanja, javljanja, obveščanja in alarmiranja, v okviru enotnega sistema, organizacije in delovanja te službe na območju občine oziroma krajevne skupnosti,

— da organizirajo in pripravljajo civilno zaščito, ukrepe in postopke za samozaščito, ukrepe civilne zaščite in oblikovanje, opremljanje in poučevanje enot civilne zaščite,

— da skrbijo za urjenje in usposabljanje delavcev za obrambo in zaščito ter delo v primeru vojne,

— da organizirajo in izvajajo ukrepe družbene samozaščite in varnosti ter varovanja tajnosti podatkov in svojih priprav za TOZD oziroma delovno organizacijo, drugih podatkov o lastnih dejavnostih ter podatkov o pripravah in dejavnostih drugih organov in organizacij, s katerimi razpolaga, pomembnih za delovanje teh organov in organizacij med vojno in za obrambo ter varnost države,

— da za JLA, TO, civilno zaščito in službo opazovanja, javljanja, obveščanja in alarmiranja DPS dajejo ustrezna materialna sredstva, v primeru vojne pa tudi za potrebe funkcioniranja državnih organov in organizacij, ki so posebnega pomena za ljudsko obrambo.

Delavci TOZD in DSSS imajo pravico in dolžnost, da v skladu z ustavo, zakonom, načrti in sklepi družbenopolitičnih skupnosti, samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori, opravljajo tudi druge naloge, ki imajo pomen za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

M. A., M. K.

Del delavk, ki za nas vsak dan pripravljajo malico — dobro in slabo tako kot doma